

Homiliae in Leviticum

332 μὴ νοήσαντες δὲ διαφορὰν 333 ἰουδαϊσμοῦ ὁρατοῦ καὶ ἰουδαϊσμοῦ νοητοῦ, τουτέστιν «ἰουδαϊσμοῦ φανεροῦ» καὶ «ἰουδαϊσμοῦ τοῦ ἐν τῷ κρυπτῷ», οἱ ἀπὸ τῶν ἀθέων καὶ ἀσεβεστάτων αἰρέσεων εὐθέως διέστησαν ἀπὸ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ δόντος ταύτας τὰς γραφὰς καὶ ἀνέπλασαν ἕτερον θεὸν παρὰ τὸν δεδωκότα Θεὸν «τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας», παρὰ «τὸν ποιήσαντα οὐρανὸν καὶ γῆν». τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ὁ δεδωκὼς τὸν νόμον δέδωκε καὶ τὸ εὐαγγέλιον· ὁ ποιήσας «τὰ βλεπόμενα» κατεσκεύασε καὶ «τὰ μὴ βλεπόμενα». καὶ συγγένειαν ἔχει «τὰ βλεπόμενα» καὶ «μὴ βλεπόμενα», οὕτω δὲ ἔχει συγγένειαν, ὥστε «τὰ ἀόρατα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοραῖσθαι». συγγένειαν ἔχει καὶ «τὰ βλεπόμενα» «τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν» πρὸς «τὰ μὴ βλεπόμενα», ἀλλὰ νοούμενα «τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν». ἐπεὶ οὖν συνέστηκεν ἡ Γραφή καὶ αὐτὴ οἶονεῖ ἐκ σώματος μὲν τοῦ βλεπομένου, ψυχῆς δὲ τῆς ἐν αὐτῷ νοουμένης καὶ καταλαμβανομένης καὶ πνεύματος τοῦ κατὰ «τὰ ὑποδείγματα καὶ σκιὰν τῶν ἐπουρανίων»· φέρε, ἐπικαλεσάμενοι τὸν ποιήσαντα τῇ Γραφῇ σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ πνεῦμα, σῶμα μὲν τοῖς πρὸ ἡμῶν, ψυχὴν δὲ ἡμῖν, πνεῦμα δὲ τοῖς «ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι κληρονομήσουσι ζωὴν αἰώνιον» καὶ μέλλουσιν ἡκείν ἐπὶ τὰ ἐπουράνια καὶ ἀληθινὰ τοῦ νόμου, ἐρευνήσωμεν οὐ τὸ γράμμα, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος· εἰ δὲ οἰοί τ' ἐσμεν, ἀναβησόμεθα καὶ ἐπὶ τὸ πνεῦμα κατὰ τὸν λόγον τὸν περὶ τῶν ἀναγνωσθεισῶν θυσιῶν.

395 Ἡλικίας γὰρ ἡ κλῆσις [sc. γυναικός] τῆς οὐκέτι παιδίου ὡς καὶ ἡ τοῦ ἀνδρός. κὰν τὴν ἐν τῷ σπείρειν μὴ ἔχη πρᾶξιν· Διὸ καὶ Παῦλός φησιν· «ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός». Καὶ Ἀβραὰμ τῷ πεμφθέντι παιδί πρὸς τὸν Βαθουήλ οὐκ εἶπε· «λήψη» παρθένον, ἀλλὰ· «γυναῖκα τῷ υἱῷ μου». 402 Ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν τοῦ σώματος τραυμάτων μετὰ τὴν θεραπείαν ἡ οὐλὴ τοῦ παθόντος μέρους ἵχνος ἐστίν, οὕτως ἐπὶ ψυχῆς ἀμαρτούσης, κὰν θεραπευθῇ, λείπεται τις οἶον οὐλὴ ὑπὸ Θεοῦ θεωρουμένη καὶ τῶν ταῦτα βλέπειν λαβόντων ἀπὸ Θεοῦ. Ὅθεν φιλοτιμητέον πᾶν ἵχνος ἀφανίσαι τοῦ τραύματος τελείαν αὐτῷ τὴν θεραπείαν προσάγοντας, περὶ ὧν τραυμάτων Ἡσαίας φησίν· «ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς οὔτε τραῦμα οὔτε μῶλωψ οὔτε πληγὴ φλεγμαίνουσα». Ὅτι δὲ καὶ προσ ἀγεται τισὶν οἶονεῖ μαλάγματα, οὐ φθάνοντα ἐπὶ τοὺς ἄγαν ἄμαρ τωλοῦς, παρίστησι διὰ τοῦ· «οὐκ ἔστι μάλαγμα ἐπιθεῖναι οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμους». Περὶ δὲ «συντριβῆς» καὶ «ἀλγηρᾶς πληγῆς» ψυχῆς καὶ «μετὰ πόνου θεραπευομένης ἐν παιδείᾳ στερεᾶ», ἕως παντελῶς ἰαθῆ καὶ συνουλώσῃ τὰ τραύματα, φησὶν Ἱερεμίας· «οὕτως εἶπε Κύριος 403 ῥιός· ἀνέστησα σύντριμμα, ἀλγηρὰ ἢ πληγὴ σου· οὐκ ἔστι κρίνων κρί σιν σου, εἰς ἀλγηρὸν ἰατρεύθης» καὶ τὰ ἐξῆς ἕως οὗ· «ἀπὸ πληγῆς ὀδυνηρᾶς ἀνάξω σε, λέγει Κύριος»· ἀνθ' οὗ Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος ἐξέδωκαν ὅτι «ἀνάξω συνούλωσίν σοι». Πάλιν δὲ ἐτέρωθι καὶ κατὰ τοὺς ἐβδομήκοντα φανερώς Ἱερεμίας φησίν· «ἰδοὺ ἐγὼ ἀνάγω αὐτῇ συνούλωσιν καὶ ἴαμα, ἰατρεύσω αὐτοὺς καὶ φανερώσω αὐτοῖς εἰρήνην καὶ πίστιν· καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν Ἰούδα καὶ τὴν ἀποικίαν Ἱερουσαλήμ». Οὐκοῦν μετὰ οὐλὴν ἢ οὐ τοσοῦτον μὲν ἔχουσαν τῶν 404.20 προημαρτημένων ὡς εἶναι οὐλὴν, σημασίαν δέ τινα, ἢ οὐδὲ σημασίαν τρανήν, ἀλλὰ τὴν καλουμένην «τηλαυγῆ» «γίνεται» ποτε «ἐν τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς ἀφῆ λέπρας», ἐφ' ἣ νομοθετεῖται τὰ ἐπιφερόμενα. «Καὶ καλύψῃ ἡ λέπρα πᾶν τὸ δῆμα τῆς ἀφῆς ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν». Τῶν παλαιῶν τις «χρῶτα ζῶντα» τὸν λόγον ἐλάμβανεν. Οὗ μὴ παρόντος τῆ ψυχῆ, ὅτι ποτ' οὖν ἐάν γένηται, ἀνέγκλητος ὁ ἀμαρτῶν, ἀλόγου φέρων κατάστασιν· εἰ δὲ παρείη λόγος, ὑπεύθυνος. Τί οὖν τὸ «καθ' ὅλου τοῦ σώματος γίνεσθαι τὴν ἀφήν»; μήποτε τροπικῶς φρενίτιδας ἢ μελαγχολίας δηλοῖ; μὴ

βοηθοῦντος γὰρ τότε λόγου μηδὲ παρούσης αἰσθή 405 σεως πᾶν τὸ πραχθὲν ἢ λεχθὲν οὐχ ἀμάρτημα, ἀλλ' ὅτε πάρεστιν αἴσθησις. «καὶ σάρξ, ἐὰν γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ ἕλκος». Τρίτος νόμος οὗτος περὶ λέπρας, «ἐὰν ἕλκος ὑγιασθῆ καὶ ἐν τῷ τόπῳ οὐλὴ λευκὴ εὐρεθῆ». ὡς γὰρ ἐν σώματι πολλὰ νοσημάτων αἴτια, οὕτω καὶ ἐν ψυχῇ· καὶ παυσαμένων τῶν τραυμάτων «οὐλὴ λευκὴ» καὶ λεπρώδης εὐρίσκεται «ἢ πυρρίζουσα» ὡς «ταπεινοτέραν» εἶναι τῆς λοιπῆς ψυχῆς τὴν τοιαύτην κατάστασιν. «Κατάκαυμα πυρός». Μήποτε κατάκαυμά ἐστιν ἐν παντὶ τῷ 406 δεξαμένῳ «βέλος τοῦ πονηροῦ πεπυρωμένον»; Ἐρᾶ γὰρ οὗτος σαρκός τε καὶ αἵματος, γυναικὸς ἢ παιδός. Τοιοῦτοι καὶ οἱ πρὸς δόξαν μαι νόμενοι καὶ ἀργύριον· ψυχὴ γὰρ ἐμπαθὴς ἐπὶ τοιούτοις ἐκκάεται. Κἂν ἀπαλλαγείσα τούτων ὑγιασθῆ καὶ μὴ οὕτως ὀμαλίσῃ τὸν τόπον τοῦ πάθους ὡς πρὸ τοῦ πάθους ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦτο «ταπεινοτέρα», μιὰρὰ τῷ νόμῳ δοκεῖ. «Ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν τῷ πώγωνι». Ὅρα εἰ δύναται «λέπρα» μὲν λαμβάνεσθαι «κεφαλῆς», ὅτε ἀντὶ τοῦ ἔχειν «κεφαλὴν Χριστόν», ἄλλον τινά τις λόγον ἐπιγράφεται κεφαλὴν λεπρὸν καὶ ἀκάθαρτον. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἤδη τις «γενόμενος ἀνὴρ» καὶ δοκῶν «κατηρηγκέναι τὰ τοῦ νηπίου» ἀμαρτάνῃ, μὴ ὡς «νήπιος», ἀλλ' ἀμαρτίαν ἀνδρός, τάχα ἔχει «λέπραν ἐπὶ τοῦ πώγωνος». Καὶ γυνὴ δέ, ψυχὴ ἢ μὴ προετικὴ μὲν λογικῶν σπερμάτων, δεκτικὴ δέ, ἔχει ἄν ποτε ἐπὶ τοῦ προσώπου 407 καὶ «τοῦ» ἐν αὐτῇ «πώγωνος» ὅπερ ἰδίως παρὰ τὰ πρότερα καὶ «θραῦσμα» ὠνόμασεν ὁ νόμος. 409 Τὰ δὲ «δύο ζῶντα ὀρνίθια» δοκεῖ τινα φέρειν ἀναλογίαν πρὸς τοὺς δύο τράγους ὧν ὁ εἷς «τοῦ ἀποπομπαίου». Κάκει γὰρ ὁ εἷς θύεται καὶ ὁ εἷς πέμπεται «εἰς τὴν ἀποπομπὴν» αὐτοῦ. Καθαροὶ δὲ ἄμφω, καθὰ καὶ τὰ νῦν ὀρνίθια· οὐκ ἀκάθαρτος γὰρ τῇ φύσει, φασί, δεδημιούργηται οὐδὲ ὁ διὰ τὴν αὐτοῦ κακίαν γενόμενος ἀποπομπαῖος. Διὰ μὲν οὖν τὴν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας λέπραν ὀφείλει τι τῷ ἀποπομπαίῳ καθαριζόμενος, εἰ καὶ ἔφυγε τὴν ἀπὸ τῆς λέπρας ἀκαθαρσίαν· διὰ δὲ τὴν καθαρότητα προσφέρεται περὶ αὐτοῦ τῶν ὀρνιθίων τὸ ἕτερον. Πλὴν τὰ δύο ἔοικεν ἕτερα εἶναι τῷ γένει παρὰ τὰ προσφερόμενα εἰς τὸ θυσιαστήριον, «τρυγόνας ἢ περιστεράς». Ὁ νεωστὶ γὰρ καθαρισθεὶς οὐπω τοῦ θυσιαστηρίου γέγονεν ἄξιος, ἀλλ' ὅπως ἄξιος γένηται, λαμβάνεται ταῦτα περὶ αὐτοῦ, «ἢ ἂν ἡμέρα καθαρισθῆ», μηδεμίαν ὑπερθήσεως μετὰ τὴν ἡμέραν τοῦ καθαρισμοῦ γινομένης. Δεῖ δὲ καὶ «ξύλω» 410 καθαρισθῆναι «κεδρίνω», ὅπερ σύμβολον τοῦ σωτηριώδους ξύλου, ἐν ᾧ «ἐθριάμβευσεν ἀπεκδύσας» ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ «τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας». Τοῦ δὲ τιμίου αἵματος διὰ τὸ χρῶμα τὸ «κόκκινον» σύμβολον. Τοιοῦτον καὶ τὸ «δεθὲν» ἐν τῇ γενέσει τοῦ Φαρὲς καὶ τὸ δειχθὲν ἀπὸ Ῥαὰβ τῆς πόρνης τοῖς κατασκόποις «σημεῖον». Σημκτικὸς δὲ «ὁ ὕσσωπος». Οὐκ αὐτὸς δὲ ὁ ἱερεὺς σφάζει τὸ ὀρνίθιον· οὐπω γὰρ ἄξιος ἱερέως «ἐν ἡμέρα τοῦ καθαρίζεσθαι»· ὅθεν οὐδὲ τὸ αἶμα τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρεται· δέχεται δὲ τοῦτο «ἀγγεῖον ὄστράκινον ὕδατος ζῶντος» 411 προεμβληθέντος, ἵνα γένηται ὁ καθαρισμὸς «ὑδατι καὶ αἵματι», ἅπερ «ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς» τοῦ Σωτῆρος κατὰ τὸν Ἰωάννην, ὃς καὶ φησιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ τὰ καθαρίζοντα εἶναι «πνεῦμα καὶ ὕδωρ καὶ αἶμα»· καὶ ἐνταῦθα δὲ «αἶμα καὶ ὕδωρ καὶ» τοῦ σφαγέντος ὀρνιθίου «τὸ πνεῦμα», δι' ὧν καθαίρεται πρὸς τῇ ἀπὸ τῆς λέπρας καθαρότητι. Ἄνω γὰρ εἶπεν· «ἢ ἂν ἡμέρα καθαρισθῆ», νυνὶ δέ· «καὶ καθαρὸς ἔσται». Καὶ καθαρθεὶς γὰρ τῆς λέπρας ὅμως ὑπὲρ τοῦ μολυσμοῦ τοῦ φθάσαντος χρόνου δεῖται τοῦ παρόντος καθαρισμοῦ, μᾶλλον δὲ καὶ ἄλλων τριῶν. Εἷς γὰρ καθαρισμὸς τὸ· «ἢ ἂν ἡμέρα καθαρισθῆ» καὶ τρεῖς 412 μετὰ τῷ· «καὶ καθαρὸς ἔσται» τρίτον λεγομένῳ δηλούμενοι· καὶ πέμπτος καὶ τελευταῖος διὰ τοῦ· «καὶ καθαρισθῆσεται». Εἰσὶ γὰρ οἷον καὶ καθαρισμῶν προκοπαὶ πρὶν εἰς τὴν τελείαν ἐλθεῖν καθαρότητα. Μετὰ γοῦν τὴν ἀποστολὴν τοῦ ὀρνιθίου πρῶτον «τὰ ἱμάτια πλύνεται ὁ καθαρισθεὶς», εἶτα «πᾶσαν τρίχα ξυρᾶται» καὶ ἐπὶ τούτοις «λούεται ὕδατι», μεθ' ὃ ἐπιφέρεται τό· «καὶ καθαρὸς ἔσται», ὡς ἐκτὸς

τούτων οὐκ ἂν ἀρκέσαντος τοῦ ῥηθέντος ἐπὶ τοῦ ῥαντισμοῦ· «καὶ καθαρὸς ἔσται». Καὶ μετὰ τὸν ῥαντισμὸν γὰρ ῥυπαρὰ εἶχε τὰ ἱμάτια. Ἐπερ εἶη ἂν πολιτεία μὴ πάντῃ κακῶς ὑφασμένη, ἐπεὶ κἂν ἀπέθετο ταῦτα. «Τρίχες» δὲ τὰ ἐξανθήσαντα νεκρὰ τῆ ψυχῆ, αἷς ἐναντία αἰ τοῦ 413 Σαμουὴλ καὶ τῶν Ναζιραίων καὶ αἰ τῶν μαθητῶν «ἠριθμημένοι». Τῶν γὰρ Ναζιραίων «σίδηρος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν οὐκ ἀναβαίνει». «Πάντα, ὅσα ἂν ποιῶσιν, εὐδοούμενα πραττόντων ὡς μήτε φύλλον αὐτῶν καρποφορούντων ἀπορρεῖν». Ἦδη δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ὕδατι τὸν μολυσμὸν ἀποτίθεται. Μετὰ δὲ τὸ τρίτον «καθαρὸν» γενέσθαι τῆς μὲν παρεμβολῆς ἄξιος γίνεται· εἰς δὲ τὸν ἴδιον οἶκον οὐκ εἰσεῖσιν ἕως «ἡμερῶν ἑπτὰ» καὶ τοῦ πάλιν ξυρηθῆναι. Ὡς μὴ ἀρκούσης τῆς δευτέρας ξυρήσεως ἀπλούστερον εἰρημένης τῆς δευτέρας κατ' ἐξαίρετον ἐχούσης-κεφαλὴν καθαιρομένου διὰ τὰ τῶν δογμάτων κεφα 414 λαιωδέστερα καὶ «πώγωνα» μετ' αὐτὴν ἀποτιθεμένου τὰ τοῦ ἀνδρὸς ἁμαρτήματα, διὰ δὲ «τῶν ὄφρῶν» ἄπασαν οἴησιν-οὕτω καὶ «πλύνει τὰ ἱμάτια» δεύτερον καὶ δεύτερον «λούεται» καὶ οὕτω «καθαρὸς» τέταρτον ἤδη γίνεται. «Τῆ δὲ ὀγδόῃ» τῆς ἐν τῇ παρεμβολῇ διαγωγῆς «ἡμέρα» οὐκέτι λήφονται ἕτεροι αὐτῶ, ἀλλ' αὐτὸς «ἐαυτῶ ἀφήσει ζῶα καὶ ἔλαιον καὶ σὺν ἐλαίῳ σεμίδαλιν» ὡς ἂν ἐν τῇ καθάρσει τελειωθῆ· 415 Καὶ τῆς «ἐν τόπῳ ἀγίῳ» θυσίας ἄξιος γίνεται ὁ ἐπὶ τὸν πέμπτον φθάσας καθαρισμὸν καὶ τὸ θῦμα αὐτοῦ «ἅγια ἀγίων» ἐστίν. Ὁ μὲν οὖν «περὶ πλημμελείας ἀμνός» ἀνδραγάθημα καθαιρετικὸν ἡμαρτημένων· ὁ δὲ «ὀλοκαρπούμενος» ἤδη καρπὸς ἄξιος ὢν καὶ δι' ὅλων ἀνατεθῆναι τῷ Θεῷ τροφή τῷ πυρὶ «τοῦ θυσιαστηρίου» γινόμενος. Μεθ' οὗς «τὸ πρόβατον» οἱ παραμείναντες τῇ ψυχῇ τοῦ καθαριζομένου καρποὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερόμενοι τὸν καθαριζόμενον. Εἰς δὲ τὰς τρεῖς θυσίας τὰ «τρία δέκατα» διαιρεῖται «τῆς σεμιδάλεως» ἐπὶ τῷ πέμπτῳ καθαρισμῷ οὐκ ἄλευρον δέ φησιν, ἀλλὰ «σεμίδαλιν», ὕλην ἄρτου κα 416 θαροῦ· «ἐν ἐλαίῳ δὲ πεφύραται» φωτὸς δὲ τοῦτο τροφή, οὐχ ἀπλῶς πυρός. Δι' ἐτέρου δὲ «κοτύλης ἐλαίου» πάλιν καθαρίζεται ὁ δεόμενος ἱερέως τοῦ «στήσοντος αὐτὸν» οὐ μόνον ἔσω τῆς παρεμβολῆς ἀλλὰ καὶ «παρ' αὐτὴν τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι Κυρίου».